

MEMORIES D'UN SOLDAT

—Tots conteu les vostres coses, i tot això plegat no és res en comparació de les que m'han passat a mi.

—Que heu servit el rei? Li preguntà un.

—Si he servit el rei?... millor que tots vosaltres, i no ho prengueu a mal.

—Hala! Conte, soldat, conteu alguna cosa de les vostres campanyes.

—A poc a poc, "soldat"; entenguem-nos.

En aquells temps no les teníem aquelles rifles de minyons per a servir el rei; aquí no servia ningú per força, i els soldats ens venien de fora, perquè en la nostra terra no es collia aquesta fruita. Però aleshores, de quan jo parlo, els francesos, cansats de fer mal a casa seva anaven a moure brega a la casa dels altres; jo arribava a, perquè la guerra m'havia tret d'on era, i va començar a córrer la veu que ens posaven en llista els minyons de la vila, per armar-nos contra l'estranger. A mi no em feia prou goig que la llei m'hagués d'assenyalar el que em pertocava, i no esperant que em cridessin per servir a la força, vaig agafar el meu sarronet i amb penes i treballs l'endemà mateix arribava a una vileta del Penedès, i allí el Manso em rebia com a voluntari entre els seus caçadors. Si sabeu alguna cosa d'aquella famosa guerra, ja coneixereu el general Manso i també sabreu si la seva gent era de bon tremp i si va servir el rei millor que ningú més.

—Teniu raó, va interrompre un dels oients. Però conteu alguna feta.

—Ara vos la contaré; aquesta sí que no la trobareu en cap llibre, ni la saben gaires. No és res de valents ni entremaliadures de soldat; és un cas que va passar aquí a la vora, en una masia, al principi que jo anava amb els del Manso. Escolteu.

Tornà el vell a encendre la pipa i començà la narració:

—Després d'haver caminat tota una tarda, i vespre, arribàvem a uns dos-cents homes per a prendre allotjament; jo vaig anar a raure en una masia d'aquí al davant, que si fes lluna la podríeu veure i tot, sense moure's. Venien amb mi quatre companys més. Quan el masover ens va obrir la porta, semblà que en donar-nos entrada ho feia de mal grat, perquè ens va rebre amb una cara de poc humor i va ésser tan curt de paraules que ens va venir molt de nou, avesats com estàvem que tothom ens portés amb palmes. Però nosaltres no ens havíem de ficar en el que no ens pertocava; cadascú té el seu geni i això no es compra. El masover ens va signar una porta a un costat de l'entrada, s'hi acostà, la va empenyer amb força i posant un llum a terra, a ran mateix del bastiment, va dir amb un to sec com apaentant que estava amoïnats:

"Ací hi ha un llit de matrimoni; n'hi

imitadors de tots els països, i fa la salvetat que "l'únic que iguala el seu nivell fou l'espanyol Fortuny". Indubtablement que no es pot pas indicar amb més simplicitat i justesa el paper representat pel nostre pintor en la Història de l'Art.

Passant a consultar la "clàssica" obra de Springer, veurem com l'encarregat del volum corresponent, el Dr. Max Osborn, escriu que: "Marià Fortuny (1838 fins 1874) que en la seva joventut anà a Roma, on visqué fins la seva mort i influí força en l'art italià, fou el primer que combaté el classicisme importat a principis del segle reconvertint-se en l'amplitud pintoresca de la vida que el voltava i en el brillant passat del temps del Rococó. Ell havia rebut els impulsos decisius amb l'estudi dels dibuixos de Gavarni i una estada al Marroc l'inicià en l'encísat món oriental i li obrí també els ulls als encisos de la seva pàtria espanyola. Els seus quadres s'assemblen bastant als de Meissonnier, l'"Aficionat als gravats", l'"Antiquari", el "Bibliòfil" recorden força, tant en el tractament dels vestits com en la finor de la característica fisionòmica el petit mestre francès que Fortuny conegué a París personalment; té, però, un dibuix més agut i un colorit més brillant. Els seus quadres semblen fets de mil matosos i reflexos, de mil raigs de Sol i enlluernadores petites que atorgeixen l'ull amb el remolí de llums i de colors."

Donem per acabada aquesta succinta ullada el resultat més sorprenent de la qual és, sense cap dubte, la rara coincidència dels comentaris, tant en constatar els innegables dots pictòrics excepcionals del fill de Reus, com la seva manca, podríem dir-ne, d'ètica artística. No menys sorprenent que aquesta rara coincidència ens sembla el fet que el mateix Fortuny estava d'acord amb el judici general dels seus comentaristes, com es desprèn d'algunes confidències íntimes. Això fa encara més lamentable la seva mort prematura que li impedi realitzar la síntesi entre aquella concepció amb què s'inicià Fortuny artísticament, d'una extremada riquesa de contingut intern amb uns extrems limitats i volgues limitació i pobresa de mitjans exteriors, i de l'oposada a aquesta, d'una extremadament habilitosa abundància de mitjans exteriors i manuals en contrast amb una extremada buidor interior, com és el cas de Meissonnier. Síntesi aquesta que Delacroix, Chassériau i Fantin-Latour realitzaren d'una manera èpica i d'una fàcil tan correnedament convincent, així com els Decamps i Díaz, per no dir res de Monticelli, ho feren en un sentit més lúric, i que si la Mort no ho hagués impedit, estem segurs que aquest Marià Fortuny, del qual la seva pàtria commemora actualment el centenari de la seva naixença, hauria realitzat totalment. I en assolir aquesta síntesi unificada de l'interior i l'exterior, el pintor de Reus no hauria pas passat a la Història com un gran "pintor" d'una virtuositat tècnica enlluernadora i sorprenent, sinó com a aquell que és evidentment d'una valor més alta i més pura: hi hauria passat com un "gran artista".

M. A. CASSANYES

poden dormir dos. Els altres que pugin a dalt; ja hi trobaran una marmega estesa."

—Un dels companys, signant a dos pobres que venien més morts que vius perquè eren novells en coses de guerra, va dir, dirigint-nos la paraula a mi i a l'altre que quedava:

"Aquells dos, que són els més macats, que dormin ací baix, oi? Podran jeure més tou. Nosaltres, que tenim el cuíro fort, ja estarem bé al damunt de la marmega."

—Tothom ho va trobar ben pensat, i estalviant compliments ens vam donar la bona nit i entraren els dos a la cambra

te un xic enllà, que potser així hi estarem bé tots dos?" — va dir en Simon. L'altre dormia com una soca i no va respondre.

"Ja veuràs — tornà en Simon —, si a tu et convé fer el sord, a mi em convé jeure millor." I empenyent el company amb l'esquena, el va tirar una mica cap a l'altre costat del llit i el posà de manera que es van quedar esquena per esquena a la meitat de l'amplada del seu jac. Va procurar endormiscar-se estant una bona estona quiet i amb els ulls tancats, però la son no venia.

"Quina esquena més gelada té aquest bé tots dos?" — va dir en Simon. L'altre dormia com una soca i no va respondre.

"Ja veuràs — tornà en Simon —, si a tu et convé fer el sord, a mi em convé jeure millor." I empenyent el company amb l'esquena, el va tirar una mica cap a l'altre costat del llit i el posà de manera que es van quedar esquena per esquena a la meitat de l'amplada del seu jac. Va procurar endormiscar-se estant una bona estona quiet i amb els ulls tancats, però la son no venia.

"Quina esquena més gelada té aquest bé tots dos?" — va dir en Simon. L'altre dormia com una soca i no va respondre.

"Quí és aquest home?"

"Passa a fora; jo crec que t'has troscat."

"Jo també ho crec, pobre de mi."

Al moment hi acudí el masover amb una llum, i aleshores els dos companys es van poder veure la cara. El masover, amb els ulls endormiscats i en presència d'en Simon, que estava dret al damunt del llit, va fer un crit d'esglai, deixà anar la llum i donà un pas enrera.

El masover va contar que aquell mateix

baixa, i els altres vam pujar l'escala, dret al nostre jac.

En la sala de dalt no va passar res en tota la nit, ni es va despertar ningú fins que la claror va entrar per les escales de la finestra, que era més foradada que un garbell. Els de baix no ho podien dir de la mateixa manera. Ara veureu com va anar la trifulga: Un dels companys, que es deia Simon, fos pel cansament d'aquell dia, fos perquè no estava avesat a la vida que portàvem els del Manso, fos pel que fos, el cert és que no es trobava gaire bé, i que allà cap a la matinada es va haver d'alçar i eixir de la cambra; es va fer un bon toc d'aigua i a les palpenes se'n tornà al llit. Quan es va estirar altre cop, el seu company, que era un tal Mateu, estava com un reiet descansant amb un gust!..., de panxa enlaire, al mig del llit, amb els braços de llarg a llarg del cos...

"Aquest tot ho vol per a ell—murmurà en Simon—; de mica en mica s'em farà senyor de tot el lloc."

—Però s'acomodà bonament d'esquena al company i va provar de cloure els ulls. La set el tornava a molestar i no es podia adormir de cap manera.

"Vols fer-me el favor, mestre, de tirar-

senyor conveniències! Mateu, si no t'aparates un xic em faràs constipar... Tu, igual que si res no et diguessin, eh? Ja és bona manera. Però no t'ha de valer; espera't una mica." I començà altre cop a empenyer amb l'esquena, i va anar guanyant lloc de mica en mica, i l'altre sequeix amb igual quietud, i en Simon empeny més i va apoderant-se de la meitat del llit que ocupava el seu company, fins que ve el punt que aquest ha arribat ja al cantó del jac, no es pot aguantar amb res, perquè continua amb la mateixa son, i cau a terra amb una patcada que fa ressonar tota la cambra.

"Ja veig que n'he fet massa — digué en Simon —. No tenia intent de fer-te arribar tan enllà. Perdona, fill, et servirà d'experiència."

—L'altre no responia. En Simon, un xic alarmat, es va mig alçar del llit. En aquell punt sentí obrir la porta de la cambra, i conegué la veu d'en Mateu que preguntava:

"Què redimoni estàs fent aquí dins?"

"Mateu! Ets tu? — exclamà en Simon. "Jo mateix. Què et passa?"

"Però d'on surts, ara?"

"D'on he de sortir? Que desvarieges?"

dia, al cap d'una hora d'haver sentit moltes escopetades per amunt li van portar a la masia un ferit, encomanant-li que fes la caritat de deixar-lo reposar allí fins que es posés a punt de poder resistir un viatge en carro, perquè aleshores no hauria aguantat, o fins que es morís, que era el més segur perquè el pobre ferit ja era més de l'altre món que d'aquest. Per si això no hagués estat, van explicar-li al masover la manera de tenir cura del ferit durant aquell dia, prometent que algú s'hi arribaria l'endemà a veure com anava. El masover curà del malalt com si hagués estat un propi, però tot fou inútil. El ferit començà cap al tard a cobrir-se d'una suor freda, li van venir esgarifances, se li posà un tel als ulls i la mort no, es va fer esperar gaire. El masover, havent completat tot el que la caritat reclama i ben segur que ja no tenia allí més que un cadàver, el va posar bé al mig de l'llit, el tapà amb un llençol i se'n va anar a dormir per esperar que l'endemà algú disposés el que calia fer."

Amoïnats de tot el dia, i quan començava a descansar el pobre masover, arribàvem nosaltres. Ell ens va acomodar de la millor manera que podia, i en Simon i

DE LA IRRACIONALITAT

i IV

Una cultura existeix abans dels seus signes representatius.

La nova cultura que florirà en l'esdevenidor immediat va començar a germinar a finals de l'Estat Mitjà.

D'ençà d'aleshores tot allò que els homes han expressat amb imatges manlleuades a l'Estat Mitjà i a altres cultures anteriors tenien una nova significació, estranya a les mateixes imatges manlleuades.

Cinc o sis segles han estat necessaris perquè ens adonéssim que el nostre esperit estava mancat de signes i d'imatges originals. Repetim (amb expressió més justa): L'esperit d'una cultura existeix abans del seu cos: signes i imatges representatius.

El cos d'una cultura és forma: síntesi. Aquesta síntesi uneix els coneixements positius de la consciència col·lectiva: ciència, moral i política (sociologia), i les aspiracions de la psiquis col·lectiva; aquestes aspiracions recolzen inconscientment en els coneixements positius. La psiquis col·lectiva aspira sempre a unes noves solucions dels seus problemes transcendents de la vida i de la mort i de la relació de l'home amb el Cosmos.

L'esperit de la nostra cultura ja rebutja totes les formes manlleuades que l'han vestit fins ara.

Una nova forma moral i política (sociològica) es dibuixa visiblement. No fóra possible si no existís un nou esperit.

Nosaltres no podem fer altra cosa que intuir la figuració de les formes naixents de la nova cultura.

Arribem al tema del nostre article: ¿Què és la intuïció?

Es hora de dir que ni la intuïció ni la inspiració són profètiques en el sentit de descobrir quelcom que encara no existeix.

La intuïció com la inspiració pescenten, més ben dit: senten quelcom que existeix, però que encara no ha arribat a la consciència.

Les lamentacions que la nostra època està mancada d'artistes genials, no són justificades.

L'esperit de la nostra cultura no era encara prou dens perquè els artistes i els poetes veritablement inspirats el traduïssin en formes simbòliques. I també llur atenció ha estat fins avui massa avreta per les formes perfectes de les grans èpoques de les cultures antigues.

Hem de comprendre que nosaltres formem part de l'època primitiva de la nova cultura. I per tant no té res d'estrany que l'art i la poesia ocupin un lloc més modest que el que han ocupat fins avui, il·luminats pel reflex de les cultures anteriors; això no pretjua respecte al lloc que ocuparan en l'esdevenidor. La perfecció del llenguatge simbòlic de les cultures és la perfecció de la forma finida d'aquestes cultures.

Tanmateix entre intuïció i inspiració hi ha una diferència que explicarem.

Intuïció i inspiració es manifesten com una mena de sentit que uns individus posseeixen més desenvolupat que uns altres per a copsar realitats o bé estats psíquics que tot i que existeixen i que rebem llur influència, es mantenen — fins que són revelats per la intuïció — fora de la consciència.

La intuïció és aplicable en extensa escala a la vida pràctica: L'ull clínic del metge, la sorprenent rapidesa de càlcul d'un matemàtic, l'espontània i encertada operació deductiva d'un enginyer, d'un polític, etc.: una extraordinària habilitat en una determinada professió pressuposa sempre la presència de la intuïció. La intuïció endevina un procés de relació entre una causa i l'efecte o entre efectes de caràcter oposat: procés de relació que la intuïció no descobreix i que, de sobte (sense preparació visible: que sens dubte existeix en l'inconscient), es revela a la percepció conscient.

La intuïció es manifesta com una convicció que, de moment, la raó no pot explicar. Ara bé: totes les intuïcions són explicables pel raonament. Una persona responsable no accepta una convicció intuïtiva fins que hagi

trobat els arguments que la facin comprensible a la seva intel·ligència i a la dels altres. Hi ha persones que els manca l'agilitat del mecanisme del raonament i no poden argumentar llurs intuïcions. Això no vol pas dir que llurs intuïcions no puguin argumentar-se; en el cas d'inventors i de descobridors científics són els deïebles els qui empenyen aquesta tasca.

La inspiració que substancialment és idèntica a la intuïció adopta una altra forma per expressar-se: la forma simbòlica. Allò que vol expressar la inspiració és sempre de caràcter psíquic: parla a la sensibilitat. I adopta per a fer-ho la forma simbòlica que exclou el raonament i commou la sensibilitat. Direm que ací, la intuïció del creador d'imatges o signes simbòlics s'adreça a la intuïció dels altres homes, no a llur intel·ligència. Com més profundament commou la sensibilitat dels altres homes, més alta és la inspiració.

Místics, poetes i artistes són inspirats. Savis i inventors són intuïtius. La qualitat és la mateixa, és la forma d'expressar-se que canvia. Els primers parlen a la sensibilitat i els segons a la intel·ligència.

Els fonaments de la nostra cultura han estat posats pels savis i pels inventors. Les arts plàstiques tornaven a ésser, com en totes les èpoques primitives, funcionals o utilitàries, i l'art de la paraula explicarà els nous fenòmens socials i psicològics. Les arts cercaran, una mica a les palpenes, les noves formes expressives; d'aquestes noves formes expressives imperfectes sorgirà el llenguatge simbòlic de la nostra cultura.

Irracionalitat i racionalitat són a la base de totes les formes vives de representació: concepte o símbol. I com diem en el primer article, cada cultura suposa una relació entre l'inconscient i el conscient: entre el "pathos" i l'"ethos": entre la psiquis i la consciència col·lectiva. Relació que no es repetirà idèntica en cap altra cultura.

Maria CARRATALA

en Mateu van dormir en la cambra que hi havia al costat de la que ocupava el mort. Les dues cambres estaven separades per un embà i les portes eren molt propet l'una de l'altra. En Simon es va errar quan havent-se alçat a la matinada, se'n tornava al llit a les palpenes.

Se li va clavar tant al pensament, al pobre Simon, allò d'haver passat aquell tros de nit en companyia d'un mort i haver-se estat a frec d'esquenes aquella estoneta, que començà a semblar-li que aquella fredor que havia sentit, encara la tenia al moll dels ossos. D'aleshores ençà no es pogué treure del cap aquest pensament; sempre més es va sentir fredor a l'esquena; era una mania que ningú no va poder guarir-li. D'aquí va venir que nosaltres li comencéssim a dir "el refredat" i aquest motiu el va portar tota la vida i ja ningú no el coneixia per altra cosa.

Ara en Simon és mort i al seu poble, l'encara de casa seva en diuen "a cal refredat", i ben segur que no hi ha gaires que sàpiguen d'on ve la cosa i hagin sentit explicar aquest cas. Si algun dia us ensopegueu a anar per allà, quan sentíreu parlar d'aquella casa ja sabreu la història d'en Simon i pensareu en mi que us l'he contada.

Jacint LAPORTA

(1885)

(Il·lustració de Josep Ribot)

LA GUERRA I ELS LLIBRES

"Yo he creído en Franco. Proceso de una gran desilusión", por Francisco González Ruiz. — Barcelona, 1938. Publicacions Antifeixistes de Catalunya

A la llista interessantíssima d'obres de persones que han passat per l'Espanya a poder dels rebels i han fet públiques llurs impressions — Allouchene, Pelletier, Ruiz Vilaplana, Barbero, etc. — cal afegir-hi Yo he creído en Franco, de Francisco González Ruiz.

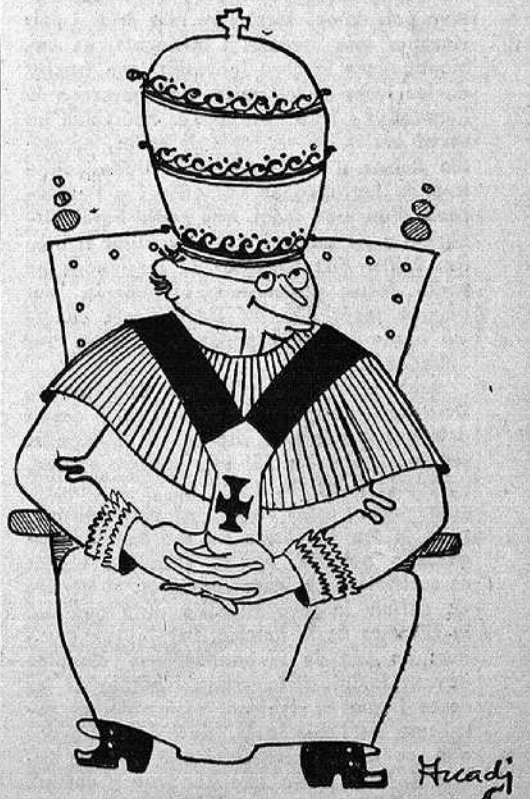
Potser no té la vivor d'algunes de les restants obres d'aquesta naturalesa, però constitueix un document més colpidor que els altres pel fet que González Ruiz no és un home que es trobava al territori feixista en produir-se el moviment i no ha pogut fingir o un capturat pels facciosos o un periodista que ha volgut conèixer la veritat dels fets, sinó que, resident en terres lleials, passà a l'Espanya de Franco per simpaties amb els rebels i allà hi palpat la realitat.

Francisco González Ruiz, portelista, va ésser governador abans de les eleccions del 16 de febrer de 1936. S'esdevingué la subversió i el trobà al seu domicili d'Alacant. Se sentí inclinat envers els rebels i, temptat per les paraules de Ràdio Sevilla, que prometia una bona acollida a l'Espanya de Franco, i en territori rebel, ell, el simpatitzant dels rebels, es convencé del que seria una Espanya feixista i veié els mètodes i el procedir dels insurgents i pogué convèncer-se que els sublevats eren només uns traidors que havien facilitat la invasió d'Espanya.

González Ruiz s'adonà de la barbàrie feixista i de l'odi que a l'Espanya esclatada se sent per tot el que és republicà i civilització i de la implacabilitat criminal emprada i de l'ambient que regna a la resguardada facciosa. Perseguit pel sol fet d'ésser republicà, per bé que de dretes, odiat per haver exercit el càrrec de governador civil, fou pres i conduït a la presó, on passà dos mesos, sempre amb el perill de l'afusellament. I a la presó tractà la més diversa gent i es formà una idea clara de l'infern franquista. Alliberat després, es donà ordre de tornar-lo a detenir i tot feia semblar que amb finalitats més cruels que anteriorment. Però pogué fugir de la zona rebel. González Ruiz, en contacte amb la realitat, havia sofert una gran desil·lusió, i arribà a l'estranger essent un fervent partidari del legítim govern d'Espanya, del règim republicà.

Yo he creído en Franco no és l'obra d'un escriptor. Això es nota constantment. Però és d'un interès punyent i atractiu. Constitueix un testimoni del més alt valor, per tal com l'autor revela sempre la veritat crua i nua; el que creia ésser la seva Espanya, resultà ésser una Espanya de crims i esclaus. La bibliografia de la guerra hispànica ha estat considerablement enriquida amb Yo he creído en Franco.

R.

—Què cerall! Si fos el Sant Pare, una altra cosa seria.

RECORDATORI CRISTOFOR DOMENECH

Aquests dies — la premsa diària ho ha recordat — s'ha escaigut l'onzé aniversari del traspàs, en una clínica on estava hospitalitzat, d'aquell esperit d'"élite" que es digué en vida Cristòfor de Domènech. Passen els anys i el seu record no s'esvaeix i, si s'esvaeix un xic, és per a purificar-se. Hom ja només sap veure'n les qualitats, massa enyorades als temps que som. Car Cristòfor de Domènech, ultra ésser un gran esperit, era un cor d'or i els seus amics ho podem afirmar. Jo no sé evocar el seu record sense pensar, amb una certa angúnia, que la seva ploma incansable, que deixà milers de quartilles que esperen encara veure la llum, va aturar-se per sempre més damunt d'una carta que m'era adreçada i que, no sé per quins lamentables atzars, mai no ha arribat a les meves mans. No fos la lleial amistat que li vaig dur tota la vida, aquest fet senzill i trivial, si voleu, me'l faria més car.

Ja és hora que hom comenci a pensar a treure de la foscor on jueuen els originals inèdits de l'inquiet escriptor. Fins ara hi havia un entrebanc, i eren les exigències que en aquest afer podia tenir la mare de l'enyorat company, la qual ha sobreviscut al seu fill fins fa quatre o cinc mesos només. Desaparegut aquest obstacle, tinc la seguretat que el meu amic, el doctor Leandre Cervera, que sap o pot saber, on són guardats els originals de Cristòfor de Domènech, no negligirà les gestions del cas perquè l'obra d'aquell original escriptor vegi la llum.

Encara veig l'inolvidable amic, amb el seu aire decidit i senyorial, una mica corbat i sempre vestit de dol; amb la seva barba negra, gairebé quadrada i els seus cabells també negrissims. Enmig d'aquesta negror, es destacava la seva fag pàl·lida, citrina, i els seus ulls fulgurants i enfervorats. Hom sentia, en la seva presència, que la seva imaginació treballava constantment i que aquella febre que consumia el seu esguard no li venia del pensament, sinó de la seva passió i del seu arbrament per la redempció dels homes i per la llibertat de Catalunya.

Aquesta doble passió l'arborà tota la vida. I la passió dels llibres i de la ciència, que fou l'eix central de les seves activitats un xic desordenades. Enmig de les seves lluites per a fer-se una posició social que mai no va assolir, no va saber abandonar mai el joc desinteressat del pensament per a lliurar-se de ple a les activitats preemp-tòries que la realitat li imposava. A despit del "primum vivere, deinde philosophare", ell sentia que viure i filosofar són una mateixa cosa; per això mentre visqué resolva totes les seves activitats en pura filosofia. Cristòfor de Domènech va filosofar sempre. En el seu mateix llibre de mort va redactar, amb una angustiosa serenitat, les memòries d'un "aprenent de bon cadàver", que confirmen la impossibilitat del seu esperit a l'ociositat. Adhuc, quan es decidí a recollir alguns dels seus contes, que quan veïen la llum ja eren una obra pòstuma, els va retolar amb un títol més significatiu que paradoxal: "L'oci d'un filòsof". Aquest títol responia al doble propòsit del seu autor de subratllar tota la ironia que contenen les composicions que hi són incloses i d'escudor aquesta ironia, terrible i desoladora moltes vegades, sota una fictícia candorositat.

Ell sabia perfectament, però, que aquesta premissa era inútil, car "L'oci d'un filòsof" era en ell una nova professió de fe filosòfica, un nou divagar pel camp de les idees transcendents i dels principis fonamentals de la filosofia. No importa que el seu llibre fos un pomell de contes paradoxals, un simple entreteniment de la seva fantasia. La fantasia del pensador no es satisfia amb l'espectacle de les passions humanes ni amb la fantasmagoria del món real o imaginari. Necessitava que aquestes passions i aquesta fantasmagoria assolissin un sentit transcendental, que realitzessin un mite o una idea. Tots els seus contes — i Cristòfor de Domènech en va escriure molts altres en el curs de la seva vida — responen a aquella necessitat. Però era igualment cert, en ell, un fenomen contrari al que hem assenyalat, puix que, quan filosofava, quan especulava pels camps ideològics més àrids i pels vianans més revessos i intrincats, no sabia dominar la seva fantasia; i en tractar de les idees o dels mites que governen la humanitat i amb els quals es nodreixen les seves ansies de veritat i de saber, no podia deixar d'aplicar-los a la lluita contínua de les passions humanes i a l'espectacle d'un món ideal, que podia harmonitzar-se o no amb el que la realitat li oferia. Millor dit: Cristòfor de Domènech no podia deixar d'idealitzar els homes, per bé que sabés d'antuvi llur objecta condició i que només postulés a base de llur animalitat.

Amb això queda dit que Cristòfor de Domènech no era un materialista, a despit dels qui només han vist en ell el negador sistemàtic de Déu. El seu ateisme rotund, categòric i increbentable no el confinava, com podia ésser lògic, al materialisme; però el seu idealisme no era tampoc vagarós o nebulós, car la seva raó només es satisfia amb idees concretes. Si hagués de definir la seva filosofia diria que era la filosofia de la bondat. Però entenguem-nos: no pas de la bondat que claudica davant la injustícia massa repetida de les coses i que es doblega, resignada, al fatalisme de l'existència, sinó de la bondat que es rebella davant d'allò que és injust i fals, d'allò que és lleig i absurd. Impossibilitat, per exigències mentals, de creure en una bondat ultraterrena que veïlli per la felicitat de cadascú, s'obstina a creure en la perfectibilitat humana,

no com una realitat, naturalment, puix que sabia que els homes són imperfectes, sinó com un desig, com un ideal, com una utòpica finalitat, a la qual l'home tendirà sempre, sortosament per a ell, car sense aquesta finalitat no podria suportar la buidor de l'existència.

En realitat, l'home fou el seu mite, al qual mite oposava tots els altres. L'home llibèrrim, amb l'estrat de tots els seus instints, amb la potència de totes les seves facultats, sobirà d'ell mateix, omnipotent i omniscient, com Déu. La idea mateixa de Déu només l'interessava en allò que té d'humana. I en aquest aspecte arribà a obsessionar-lo. Per a explicar-se l'home s'havia encarat amb Déu. I si Déu no l'havia satisfet és perquè la idea de Déu no acabava d'explicar-li l'home com ell el sentia i el concebia, com ell el desitjava i l'anhelava. Si hagués acceptat un teisme qualsevol li hauria semblat menar l'home a una claudicació. I el filòsof creia en la supremacia humana i aplicava als homes els atributs de Déu.

Cristòfor de Domènech era, per tant, exclusivament pagà. Em deia un dia que l'Àsia, l'Orient, països essencialment religiosos, nòdrits de la idea de Déu, no l'interessaven. Es burlava, amb la seva ironia fiblada, de tot intent de compenetració espiritual entre el materialisme occidental i l'idealisme asiàtic. Era sord a la crida de l'Orient. Per què? Perquè odiava allò que és caòtic i misteriós. La seva necessitat de raonar-ho tot el mantenia fidel a l'esperit de l'antiga Grècia i a tot el que de Grècia s'ha salvat després del Cristianisme. Als seus ulls, Grècia era la llum, la força, l'harmonia, la humanització de tot, en oposició a l'Orient que representava la confusió i l'anihilament de l'home en el Gran Tot. Per a ell, el Cristianisme era ja una supervivència oriental que anihila l'home. No comprenia, això és, no acceptava, ni la seva abnegació, ni la seva humilitat, per bé que en sentís l'indiscutible anhel de germanor humana, allò que en principi el féu triomfar per respondre a un esperit de justícia i de dignificació espiritual.

L'exaltació humana que hom troba en els Evangelis i que va permetre, en el

fons, llur triomf en el món occidental, era l'única cosa que Cristòfor de Domènech assimilava del Cristianisme. I l'única cosa que el va realment colpir. Per això els temes i els personatges religiosos, a despit o potser a causa de la seva irreligiositat, li eren molt familiars. Una de les seves obres, encara avui inèdites, s'intitula "El suïcidi de Déu". En aquesta obra Cristòfor de Domènech humanitza la vida de Déu fins a la trivialitat, com ho hauria fet el més ingenu dels creients o un d'aquells senzills artesans medievals que esculprien escenes paradisiàques o evangèliques en els capitells de les catedrals. I és que el seu esforç per apropar-se a Déu fou constant, àdhuc torturador. Ningú no sabia més bé que ell la necessitat que l'home té d'acceptar o de repudiar rodonament el concepte de Déu, amb totes les seves conseqüències. I com que detestava les vaguetats i la hipocrisia, el seu ateisme fou rotund i formal.

Què representa Cristòfor de Domènech en el pensament català? És molt difícil de precisar-ho, car gairebé tota la seva obra roman inèdita. Inèdita i privada, per causes diverses i complexes, de veure la llum pública. La matèria, l'estil i el volum, entre altres circumstàncies, l'han mantinguda fins ara inèdita gairebé tota. Ja hem dit en començar que ara seria potser el moment de treure-la de la foscor on jueu. Només s'han publicat d'ell algunes obres de caire literari; els seus articles i assaigs crítics i filosòfics impresos ací i allà no formen cap cos de doctrina. I tot el que d'ell s'ha publicat, que és una part molt escassa de la seva producció, només revela algunes fases parcials del seu pensament. Per a parlar amb consciència de Cristòfor de Domènech caldria examinar tota la seva obra i estudiar l'evolució de les seves concepcions filosòfiques, estètiques, socials i polítiques, a través dels seus innombrables quaderns de notes, on el pensador apuntava sistemàticament les impressions que rebia de les seves lectures i les reflexions que li mereixien els fets de la vida. Només així hom podrà parlar de l'home, del seu pensament i de la seva obra.

Tanmateix, els qui el vàrem conèixer i

tractar assíduament tenim una visió exacta de quina mena d'home fou, car tot seguit copsàrem la seva impenitosa generositat, la seva cordial sollicitud, la seva fermesa i la seva sinceritat. Del seu pensament, en sabem la punxant ironia, la vastitud, la universalitat, la desesperada precisió i àdhuc l'expressió barroca i torturada, quan el lèxic convingut era insufi-

cient a aquesta precisió i a aquesta universalitat que tant li abellien. En fi, de la seva obra, en sabem que fou madurada en silenci, germinada en llargues anyades de meditació i de solitud, forjada en el dolor i el desgany, en l'alegria ingènita del seu cor de gran infant i en l'entusiasme viu del seu esperit catalaníssim.

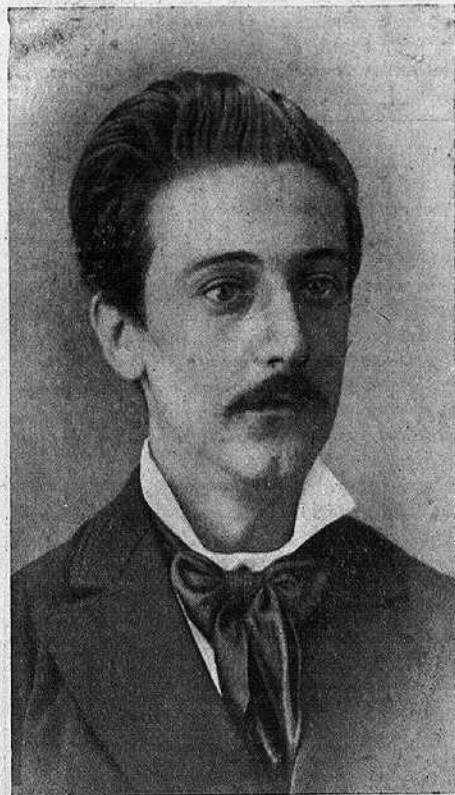
Alfons MASERES

JACINT LAPORTA I MERCADER

Què ha quedat de la flaire de les roses? On para l'alegria dels poetes? Oh fugissera pompa de les coses!

Pere Riera

Tal com digué el seu fervent admirador Joan Vaquer — l'autor de "Clixés d'Andorra" —, parlar del Dr. Laporta és "rememorar ineludiblement els temps heroics de la Renaixença catalana, evocar tot allò que amb elevació espiritual ha bogat en la vida de Sants durant més de mig segle". Infatigable conversador, platerer i efusiu, Jacint Laporta era a l'expoble natal un dels homes més estimats; la seva conversa fluïa sempre senzilla i alligadora. Era per Sants — s'ha dit — "el mestre, el definidor i el modelador".

JACINT LAPORTA ALS 21 ANYS

Totes les seves obres traspuen interès pregon per la vida camperola. L'il·lustre santenc passava bona part de l'any lluny de la ciutat, sobretot a S. Martí de Torrelles; i en deixar temporalment l'escenari rural pensava o escrivia frases com aquestes: "Prenc comiat de la masia hospitalària; davant de mos ulls humits fumen les carboneres i mostren els pins les soques escatades regalimant el llagrimgeig del cristall fos de la reina... Per les vies remoroses de la ciutat que em xucla, volarà la pensa meua cap al bosc florit, les quintanes verdes...". Però posat al camp feia com Gouget, el timbal del 31 de linia, i feia com Daudet que tot concebent les planes matisades de clarors i flaires de la vall del Roine, sentia l'efervescència, en els mateixos boscos de la Provença, del seu París enyorat. Jacint Laporta, en la camperola solitud veia desfilant el seu Sants.

Cap fill d'aquesta barriada no n'havia seguit l'evolució creixent amb la cura i

l'encert de Laporta, que en vivissims articles en descriu les formes primitives, de quan romania separat de la Barcelona emmurallada, i estudia pas a pas les addicions que l'han anat engrandint des de la seva industrialització. "Del temps de la vellura", "Nadal", "El Teatre de Sants", "El meu primer viatge", "La guàrdia roja", "El ball d'en Serrallonga", "Els gitans", "La diada dels Innocents", "Falls d'Història", "Ara i abans", "Sants vell", "El carrer Gran", etc., són pàgines que haurien de conèixer tots aquells que víctimes de prejudicis docents que per sort hom s'esforça a eliminar, no s'imaginen altra Història de la Humanitat que la que relata cronològicament els coronaments de Reis, les colonitzacions violentes i les guerres famoses que han desolat tal o tal Imperi. Les pàgines de Jacint Laporta són un retorn al veritable poble; un retorn a la simplicitat, a la bellesa autèntica; pàgines pensades, fresques, llegibles, que fan exclamar "això és senzill", jo també ho faria", i que només brillen de plomes privilegiades.

Entre les seves obres figuren "Casolanes", "Novelles", "Estiuença", "Velles i Noves", "Retorn al Paradís" i "La Bruixeria".

La vida de Jacint Laporta — una vida de 84 anys, tan exemplar com fecunda culturalment i literària —, és plena d'anècdotes evocatives de la intel·lectualitat vuitcentista. L'any 1875 inicià la publicació de la revista hebdomadària "La llar", escrita en col·laboració amb Ramon E. Bassegoda i Franquesa i Gomis. Es venia al preu de dos "quartos" (uns sis cèntims) i era el segon setmanari literari popular que apareixia en català (el primer fou "La Gramalla", fundat per Francesc Matheu). "La llar" va cridar l'atenció en els medis literaris, i els joves redactors — el nom dels quals era llavors desconegut — un dia en la mateixa soleta pomposament anomenada "Redacció de 'La llar'" rebren de sorpresa la visita de Francesc Matheu, Picó i Campamar i Thomas. En Matheu els oferí uns llibres, i amb aquest obsequi i aquesta visita En Jacint Laporta passà del cercle reduït d'amics íntims a les tertúlies dels escriptors consagrats, que des d'aquell dia li feren lloc en qualitat de confrare distingit. Llavors en la persona de Laporta començà a dibuixar-se el catalanista. Les seves co-bejances de patriotisme hagueren d'infiltrar-se a "La llar", i fins amb motiu d'un article violent, Laporta hagué de presentar-se al governador, don Castor Ibáñez de Aldecoa, el qual li propinà enfàtics arguments i inútils amenaces contra l'actitud separatista. Al pas dels anys hom pogué comprovar a bastament que res no havia de tòrcer la seva arbradada catalanista.

Els elements posats en joc en les prosas de Laporta són sempre expressió de la realitat de la nostra terra: concurrents del cafè de Noi, i dels bancs amb respall a cada pany de paret, un bon mirall amb marc de caoba i quinquers de petroli penjats al sostre; majors i postillons que anuncien amb fatxenderia el pas d'una diligència per la carretera que venia de Colli Blanc entre camps de blat, horts, pallers i tanques de figueres de moro; paços que trescaven pels camins polsosos de Marina, amb la manta virolada i la

barretina ensorrada fins a tancar les orelles; el tartaner, que amb el vehicle atapeït de cistells i gent travessava Hostafrancs i, sempre per camí despoblat, conduïa els passatgers fins al portal de Sant Antoni; les caceres del Xec, el Llamp i el Fura; les representacions teatrals de "Les astúcies d'en Tinyeta o L'aprenent sabater magre i burleta", "Tres pelos y media camisa" o cosa per l'estil, al pintoresc teatre de l'Oriol; la verba de l'hereu escampa i el treball feixuc, constant i ignorat del pagès "que tothom tenia per ningú perquè volava massa amunt per confondre's amb tothom", les enraonies de les dones, els artificis de l'oncle Llorenç, curander de pocs escrípsols; les supersticions d'en Tòfol... I tot això es projecta a les seves obres sense rebuscaments verbalistes; amb seny equilibrat, bell llenguatge, acolorides i verídiques descripcions i realíssims i suggestius diàlegs.

Jacint Laporta escriví també bon nombre de poemes. Poc abans de promoure's la rebel·lió, li'n demanàrem una tria per a un recull d'autors santencs (que dificultats filles de la guerra han mantingut inè-

amb què sabé acollir sempre les mostres de popular afecte que li venien de tot arreu. Dirigi publicacions, fundà entitats culturals, organitzà Certamens literaris i impulsà les més elevades aspiracions catalanistes. Recordem la constitució de "Els Segadors", l'any 1900, primera entitat fermament i purament catalanista del nostre ex-poble.

Fóra interessant de recollir i publicar junts els nombrosos articles dispersos de Jacint Laporta; i ho fóra, així mateix, aplegar la multitud de fets anecdòtics de la seva vida en una biografia completa. La professió mèdica hagué de refermar el prestigi que l'aureolava d'home culte i generós. El novembre del 1884 va ésser graduat de Doctor a Madrid, i de la carrera científica en féu un veritable apostolat. Es contén d'ell una colla de casos com ara aquest: un col·lega seu, a la cura del qual havia deixat les visites per a traslladar-se a Torrelles, féu acte de presència a la tertúlia acostumada de la farmàcia d'en Garriga, amb un malhumor que no li era habitual. Aviat s'aclarí el motiu:

—Es inconcebible! Una sorpresa darra-ra l'altra. A l'última visita, en demanar-me la dona del malalt quant havia de donar-me, he respost: "Com sempre." I ella m'ha dit: "Es que, veurà, el Sr. Cintet ens visitava de franc..." "Què hi farem!" he exclamat pensant que havia de fer-li els mateixos tractes. Jo me n'anava, entre indecís i sorpresa, quan la dona ofegí, mentre m'obria la porta: "Es tan bo, el senyor Cintet! També, a més a més, ens donava les pessetes per comprar la medicina..."

Irradiat d'aquesta mena de fets un sentit humanitari de la professió que ens recorda aquells versos del Dr. Bassegoda: "...I el metge, un modest metge de peseta — polsa i auscultat, es fixa en la toseta — de la malalta, i somrient li diu: Estigues ben tranquil·la, no és gran cosa... I un full de papé a recepta es posa — i es troba els ulls mullats mentre escriu."

Una altra anècdota, encara a Barcelona, la neu "tan callada i honesta, — és com aquella amiga qui ve de tard"... Res més cert. Però al metge que ha de fer llargs trajectes a peu per carrers fangosos, ni la visita de la neu li és prou goig poètic de la blanca transfiguració ciutadana. En Jacint Laporta es trobà en aquest cas i decidí de llogar un cotxe. Mentre estava en un pis, s'aturà un cotxe de morts que tornava del cementiri, i, per conveniències particulars, el qui el conduïa passà a substituir el cotxe de punt. El Dr. Laporta no hagué esment del canvi, i heus aquí que tot un metge acabà les visites amb un cotxe que lluita el vestit d'uniforme i la gorra amb placa del servei de la Funerària.

Sants conservarà sempre el record de l'insigne escriptor i metge malauradament traspasat. El 2 d'abril del 1922 l'Orfeó de Sants li dedicà una excursió familiar a Torrelles, i Pere Riera, fent-ne referència, escriví aquests mots que ara escudo de recordar: Així "fou l'home que després de volar per damunt de la maremsa sense tocar el llot amb les ales, pot dir com el vell filòsof: "Deixaré per herència l'exemple de la meua vida".

Francesc MASCLANS

JACINT LAPORTA. DIBUIX D'ALMUNI

dit). En Laporta ens digué: "No tinc res aprofitable...; salvem, potser, dos versos únics: els que vaig destinar al meu rellotge de sol." Ni caldria dir que a despit d'això, la tria es féu i conté produccions valuoses. El Dr. Laporta al·ludia aquests bells endecàsHabs:

"Si el Sol em guaita fit a fit i em besa, el Temps repica amb batallades d'ombra."

En el cas següent, el popular prosista va resultar ponderat crític de l'obra pròpia: A un Concurs literari de Palamós patrocinat per Miquel Roger, envià dues prosas que havien estat rebutjades: l'una a uns Jocs Florals de Girona, l'altra a uns Jocs Florals de Cornellà. Ambdues prosas aconseguiren els dos primers premis. El Jutge a qui es confià el veredict s'admirà que li fos desconegut l'autor d'aquests treballs, que qualificà de mà mestra. Es tractava de l'eminent prosista Joaquim Ruyra.

Ningú a Sants no havia rebut tants homenatges com l'autor d'"Estiuença" i mai ningú no superà aquell gest d'humilitat

COPS DE BEC

VOLUNTARIS

El 1914, en esclatar la guerra europea, Mr. Myron T. Herrick era ambaixador dels Estats Units a França. Als primers dies de la contesa, una colla de xicots americans, residents a París, anaren a la Cancelleria a dir a l'ambaixador que volien lluitar per França. Mr. Herrick, solemnialment, els llogà la llei sobre els deures dels neutrals. Però tot d'una, colpit per l'emoió davant l'entusiasme dels visitants, que aquella lectura no havia frenat, pegà un cop de puny a la taula i digué, en un to que no tenia res de solemne:

—Aquesta és la llei, minyons... Però jo sé el que faria, si tingués els vostres anys! Tres "hurra"! vibrants foren l'única resposta d'aquella colla de xicots que baixaven, saltant, radiants, les escales de l'Ambaixada i que foren els primers voluntaris americans de la Gran Guerra.

MODESTIA

Brahms era un músic molt modest. Una de les vegades que l'invitaren a sopar a casa d'un amic, aquest, desitjós d'afala-

gar-la li serví el millor vi que pogué aconseguir:

—Aquest és el Brahms dels meus vins— li digué.
Després de tastar-lo, Brahms cuità a respondre:
—Realment, és excel·lent, però ara m'agradaria de tastar el vostre Beethoven.

ANESTESIA MUSICAL

Segons sembla, existeix una relació peculiar entre la música i els narcòtics. El Dr. Drosser, odontòleg parisenc, havia fet, en aquest sentit, notabilíssims experiments el continuador dels quals és avui dia, el cirurgià suís Dr. Roth. Segons aquest darrer, s'ha pogut comprovar recentment que les marxas militars rendeixen magnífics efectes calmants, en combinació amb als anestèsics.

Si les afirmacions del Dr. Roth resultessin absolutament verídiques els dentistes i cirurgians de la zona fàcciosa estarien d'enhorabona, car, les marxas militars en aquell sector hi són prodigades amb una quotidianitat — i que ens perdoni el doctor Roth la paradoxa — senzillament enervadora.

LAMENTABLE EQUIVOCACIO

L'any 1900 el paisatgista Mir pintava una tela de gran mida al camp que s'estenia davant la Sagrada Família. Al fons del quadre hi havia el temple i a primer terme un grup de gent espellificada i bruta. El titulava "La catedral dels pobres".

El pintor havia cercat per models una colla de mendicants que posaven consients de la importància que per a aquell artista tenia llur misèria.

Un dia, en un moment de descans, passà una senyora que llurà a cada un una monedeta de dos cèntims. Joaquim Mir estava parlant amb ells i, com que amb el seu vestit de vellut maculat de pintura i la barba descurada feia més llàstima que els seus models, la caritativa dama li allargà una peça de deu cèntims.

L'exclamació que féu En Mir ja es pot suposar. Estava al marge de les regles de la Lliga del Bon Mot, i la bona dona fugí esparverada.

COR TENDRE

Tothom sap que Angel Guimerà morí solter, íntimament tan ingenu com adust. Quan durant la guerra europea va estrenar "Jesús que torna", animats els empresaris per l'èxit esclatant obtingut a Catalunya amb aquesta obra de circumstàncies, decidiren anar-la a representar a Madrid, aconseguint que els acompanyés el gran dramaturg, ja vell, que es resistia a sortir del carrer de Petritxol i a renunciar a la seva passejada per la Rambla.

Durant els jorns passats a la capital d'Espanya feren una excursió a El Escorial, acompanyats d'Eduard Marquina, el traductor de l'obra, del gran impulsor del teatre català Antoni Torrella, gendre d'Isle Soler, de l'Aldavert i d'alguns íntims del poeta.

A la biblioteca de l'esmentat monestir hi ha un missal tan famós com l'olla de Núria.

El monjo que feia els honors dels visitants, en passar-hi per davant, digué:

—La llegenda diu que totes les persones que tenen ganes de casar-se i posen les mans al damunt de les seves pàgines veuen satisfet llur anhel al cap de poc.

I Guimerà, sobri en paraules, que no havia dit res fins aleshores, com tocat per un ressort posà de pressa les mans tremoloses sobre el llibre obert, i exclamà:

—Aquesta ocasió sí que no me la deixo escapar!

EL "QUI" EN ESCENA

En els assaigs de "La feréstega domada" al Teatre Català de la Comèdia hi ha cada dia una batalla entre el traductor de l'obra, Farran i Mayoral, i els comedians, Farran i Mayoral, que no pot sostreure's a la mania gramatical del relatiu "qui", pretén que els actors el pronuncin amb una absoluta claredat i un fervorós proselitisme. Els còmics, la majoria dels quals no saben de què els parla, tiren al dret i el "que", vulgui o no Farran, avassalla el "qui".

Una gentilíssima actriu deia, en el rolle que durant els assaigs es fa al fons de l'escenari:

—El llenguatge d'aquest home és més difícil que el de sainet del senyor Ruir... Aquell, almenys, l'havia sentit parlar a Blanes, una vegada que hi vaig anar a fer un "bolo", però aquest no sé de quin redimoni de comarca deu ésser.

—Del poble on va néixer Shakespeare, dona — féu una altra, més assabentada.

TOT UN GARROFER

Joaquim Biosca, dibuixant els diumenges i comptable els dies feiners, en vida d'Isidre Nonell es vanava d'ésser gran amic seu pel fet de tenir el taller a prop l'un de l'altre, al mig del pati d'una illa de cases del carrer del Comerç.

Nonell, però, gairebé ni el coneixia. I un dia, en trobar-se'l entre un grup d'amics, en veure les "garrofes" que Biosca llua a la cara, com a complement de la seva indumentària que li donava l'aspecte de gitano en dia de gran gala, exclamà:

—Això no són "garrofes"; això ja és tot un garrofer!

TOTHOM FA EL QUE POT

Tots els biògrafs del mariscal Foch han lloat la seva senzillesa i la seva bonhomia. El gran militar era contrari a tota mena de pompes i així que es trobava davant algú que es desfeia en elogis a la seva persona, sortia de polleguera. Bruscament responia "—Tothom fa el que pot" i es girava d'espatlles a l'interlocutor, donant per acabada la conversa.

En una funció teatral de gala que es donà a París per celebrar l'armistici, fou presentat al mariscal un pianista que havia adquirit una certa popularitat als cabarets de Montmartre, amb un número excentric.

—Molt bé, molt bé — li digué Foch, estrenyent-li la mà —. L'eco m'havia portat ja l'esclat dels vostres èxits...

El pianista, amb una modestia colpadora, contestà:

—Oh, "monsieur le maréchal"! ¿Què són els meus èxits, al costat dels vostres?

El mariscal, una mica confús, acabà amb un somriure i aquests mots:

—Cadascú fa el que pot, en el seu ofici.

LLOPS AMB LLOPS, per MARTI BAS
—Sóc el primer capità de lladres; però encara resten aquests que em discuteixen el lloc.

EGOISME

Era durant un dels bons temps de "L'Esquella de la Torratxa". Ferran Canyameres hi treballà una temporada, intercalant les tasques de redacció d'aquest popular setmanari amb altres que podríem dir-ne extra-literàries, les quals el condemnaven a una permanència constant en el reduït soterrani de la botiga del vell López.

Entre altres rarses, aquest editor tenia la de no voler fer avenços als redactors. Ningú no l'havia fet desistir d'aquest sistema a vegades inhumà, com en el cas de Puig i Ferreter, al qual va negar-li un avenç de deu duros gairebé a fi de mes, sollicitat en trobar-se a punt de parir la seva muller. Puig i Ferreter, no cal dir-ho, l'engegà al botavant.

Ferran Canyameres digué que ell vençeria aquesta roïnesa i precisament el dia fixat per la confecció de "L'Esquella", s'entaulà com un epulò en un restaurant proper a la impremta. Ja tip, telefonà al vell López i aquest, en sentir la veu del redactor, es desfèu en impropis, puix els caixistes l'esperaven amb els braços plegats, mancats d'original per a compondre.

Canyameres, tranquil·lament, li digué: —He fet un gran dinar, però ara no puc venir perquè no tinc diners per a pagar-lo.

No cal dir que el vell López envià de seguit un propi a rescatar el seu redactor, trencant així el seu costum de no voler fer avenços.

NI HONRA NI PROFIT

A San Sebastián hi surt un periòdic infantil, falangista, naturalment, els dibuixants principals del qual són Valentí Castany i J. Serra Massana.

Fugitiu de Catalunya, s'han vist obligats, per poder viure, a oferir llur art a una ideologia que asseguraria que els repugna. És el destí de les vides errades: començar, a les seves velleses, a fer la carrera...

EL REGLAMENT

En un club, a l'Índia, les dames només són admeses en un petit pavelló, a l'entrada de l'edifici. Un dia un dels membres cometé la indiscreció de portar-hi la seva amistançada. Els altres membres, escandalitzats, recorregueren amb llurs protestes al President. El qual, l'endemà, féu clavar al bar un cartell que deia:

"La Junta prega als membres d'aquest Club que s'abstinguin d'introduir-hi llurs amistançades, llevat dels casos en què es tracti de l'esposa d'un consoci."

CRIDAIRE I BERGANT, per MARTI BAS
—Per què estàs tan empipat?
—Perquè fa molt temps que crida i encara no ha aconseguit de dir la darrera paraula.

BOHEMIA A MIDA

A finals de segle, els artistes de Barcelona volgueren viure la vida heroica de la bohèmia de Montmartre. No cal dir, però, que era una bohèmia de paròdia, amb xocolata i melindros, no assimilant-se amb la de París amb altra cosa que amb l'indument.

Tots semblaven tallats amb un mateix patró, especialment els joves, fins al punt que hom els confonia. Els que eren més idèntics d'aspecte, per llur barbeta, estatura i aires de Sant Francesc d'Assís, eren l'escriptor Noguera Oller i el dibuixant Opisso. Tant, que quan llurs coneguts trobaven al primer, el saludaven així:

—Adéu, Opisso!
—Quan trobaven el segon:
—Avant, Noguera!

UNA HISTORIETA DE COURTELINE

Després de llegir la recepta (que no produí cap efecte) d'un primer metge cridat a visitar un malalt, un altre metge somnriug piadosament, alça les espatlles, redactà una segona recepta (que no donà, tampoc, cap resultat positiu) i fou reclamat un tercer gal·lè, el qual, davant la recepta del que l'havia precedit, afirmà, irònicament, al pacient:

—Ja cal que aneu amb compte, si és que no dueu pressa per anar al cementiri...

Però tampoc el malalt no observà cap millora, per la qual cosa fou cridat un quart metge. El qual, mentre amb un gest frenètic de la mà feia una bola amb les receptes dels seus tres col·legues, digué:

—També és una idea ben estrafolària, la de fer-se visitar per uns folls!

EXERCICIS DE TIR

El sergent instructor s'ha anat posant nerviós davant la turpitud d'un recluta que en una hora de tirar no ha fet blanc ni una sola vegada.

—Prou! — crida —. No m'algastis més cartutxos! Si jo em trobés en el teu lloc, esmerçaria el darrer per engegar-me'l al cervell!

Un moment després se sent un dispar sortit de darrera una tenda del campament. El sergent, sobresaltat, hi corre i troba el recluta amb el canó del fusell apuntat al front.

—Què fas, enze? — li crida el sergent, mentre li agafa l'arma.

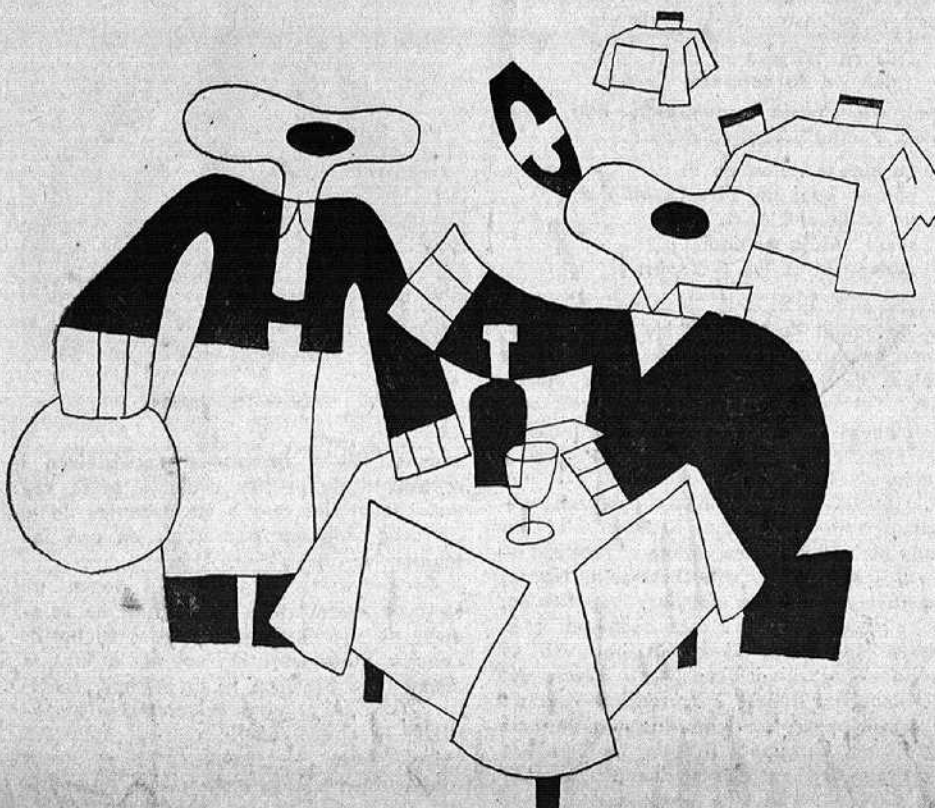
—No sé què em passa, sergent... Ni aquest, no he pogut encertar!

EL PES DE LA TERRA

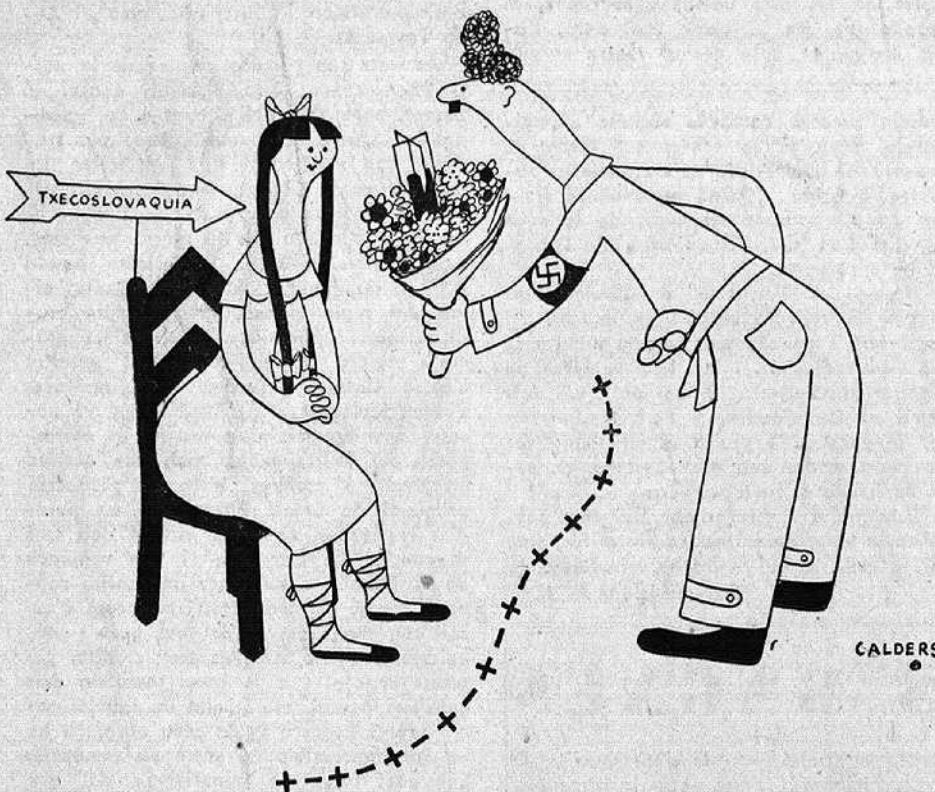
Posats a cercar problemes artificials, com si amb els naturals no en tinguéssim prou per a amargar-nos l'existència, hi ha qui no s'està de res. Amb una mica de retard que, de totes maneres, no hi fa cap mal, ens cau a les mans una revista per la qual ens assabentem que Paul R. Heye, físic eminent i matemàtic prodigiós, ha evaluat el pes del nostre planeta en 6.592.000.000.000.000 de tones.

Mancats de temps per comprovar si l'afirmació del savi Heye conjuga amb la realitat, oferim la tasca als nostres lectors, com un bon entreteniment per a les velles, ara que és obligat de romandre a casa.

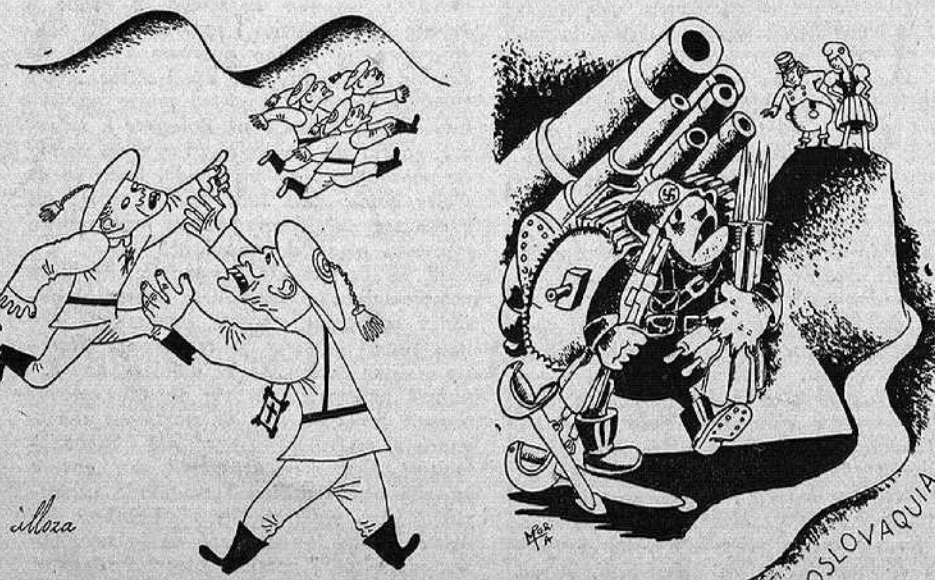
Agraïrem que si algú descobreix que Heye ens estafa en el pes, ens ho comuniqui immediatament, per tal de delatar el frau a la consciència universal.

—Ara hem suprimit el tipus A.
—No me'n parli; aviat tots serem iguals.

—Veniu a violar-li la frontera.
—Hauré de parlar amb el papà.

A L'EBRE, per ALLOZA
—Però, covard, no deies que tu eres el més valent de la teva companyia?
—Sí, senyor, sí; els altres ja han fugit abans.

—No facis exhibicions, que et pot aixafar el teu propi pes.